

Legar nasledil pljučnico med rudarskimi stavkarji

Čud, neviden sovražnik stavkarjev, trka na vrata stavkarskih družin.

Chicago, Ill. — Zimskim bolezin kot prehladu in pljučnici sledil legar v sela stavkajočih rudarjev na centralnem kopnem premogetem polju. Nevarnost je velika, da izbruhne legar med družinami stavkarjev, ki so nastanjene v lesenih barakah. Glad, ta veliki in nevidni sovražnik stavkarjev, ki klati med stavkarskimi družinami.

Milica je v vzhodnem delu države Ohio ustavila odposilke akcije. Solarčki, ki so se vsako leto veselili počitnic, sprašujejo, kdo jim bo ob počitnicah delil juho.

Na predsednika in tajnika S. P. J. se vedno prihajajo pisma, ki pripovedujejo o mizeriji stavkajočih rudarjev. Eni pravi, da se zanje plača asanment, ker bodo prisiljeni postati pasivni člani s svojimi družinami, kar pa ne žele. Drugi pravi, da se za gnetno pomoč za hranitev svojih družin. Tudi ženske za otroke potrebujejo rudarske družine.

Delavci v zobozdravniških laboratorijih

Več je bila struna napeta, pa se zastavili. — Medse je skoraj neverjetno nizka, razmere v delavcih so stranske, delavne ure dolge.

New York, N. Y. (F. P.) — Zima, temna soba. Samo dva ali tri okna. Nobene toplote po hiši, skoraj nobene ventilacije po leti. Električni motorji sušijo bruse, brusni in kovinski prah, ki frči po sobi, pa seda v oči in nosnice delavcev. Prašni oblaki vise nad plinskimi plamenili in kislinami izpuhi.

Zrak je mrtev in težak, pod tlakom. Iz sodov za ostanke, ki jih izprazni vsakih dva ali tri tedne, pa prihaja duh žvepla, pod tlakom kavčuka, kemikalijah, ki se mešajo z olupki banan, jabolk in skorjami od vložk, ki jih je mečejo hiteli delavci.

To ni kemična delavnica, pa tudi ne tovarna za umetna gnojila. To je zobozdravniški laboratorij, v katerem umazane roke drže umazano orodje, pa dajejo podoben umetnim zobem, mostičkom, ploščam in kronam. Nobene plošče, ki so napravljene v takih prostorih, se ne morejo sterilizirati, ko so izgotovljene, kar jih vročina pokvari. Stavkarji, ki so delali v drugih mestih, kot v Clevelandu, Chicagu, Kansas Cityju ali Los Angelesu, izjavljajo, da so tu razmere veliko slabše. V nekaterih delavcih so razmere boljše, ali ta slika je resnična o delavcih, v katerih delajo delavci na dnu. V New Yorku je od 1200 do 1300 zobozdravniških mehanikarjev. Od teh je organiziranih tisoč. Ti so zastavka vsi. V delavnici Suplee Dental Laboratory kompanije, ki je največja v Združenih državah, so zastavkali 100-odstotno. Stavkarji zahtevajo sanitarne razmere s potrebnimi sanitarnimi napravami pri vsakem brusilni. Priznanje unije, minimalno mezo, 44 ur dela v tednu in časopis za čezurno delo.

Tezko, da petina mehanikarjev dobi kaj plačanega za čezurno delo. Ti prejajo tedenno mezo. Najnižja tedenska meza je dvajset dolarjev. In če je več dela, tedaj lojalni delavci delajo od petih zjutraj pa do desetih zvečer, če ne, pa ne morejo obdržati pozicije.

Odorniki unije cenijo, da večina zobozdravniških delavcev

Rudarjeva vdova o odškodnini za svojih možem

Legalne in zdravniške tehnične poteze so odjedle odškodnino.

Hazleton, Pa. — Legalni in zdravniški tehnični vzroki so odjedli vdovi Andreja Drevenbecka v Hazletonu odškodnino, ki jo je imela dobiti zaradi smrti njenega soproga. Njenega soproga je lani v mesecu oktobru zadela mrtvoud zaradi nagnjenega dela, ko je vrtal luknjo v premog, da vanj nabije strel.

A. D. Lewis, državni odškodninski razsodnik, je podal odlok, da je Drevenbeck umrl za posledicami, ki nimajo stika z njegovim delom, dasiravno je bil rudar zdrav kot riba, ko je zapustil svoj dom in odšel na delo. Drugi dan je bil mrtev zaradi prevelikega napora.

Jeddo-Highland Coal kompanija se je bojevala proti zahtevi, da delavci ne dobe odškodninske podpore, ki jim je bila prvotno namenjena. Odškodnina je bila povišana od dvanajst na petnajst dolarjev na teden. Ampak zdaj skoraj nastaja taka potreba, da je ponesrečena treba preje naznaniti, preden se dogode, da bo odškodnina zanesljivo izplačana.

Za kilo se ne plača odškodnina, ako ni slučaj izredni. Strojne bolezni se priznajo za ponesrečbe, ampak se proglašajo, da nimajo stikov z delom. Pravila za prijavo nesreče so zelo ostra in omejena. Mogoče zaradi tega, da poškodovani delavec ne more dobiti odškodnine. Ampak krova vsega je zmagala bogate in velike premogokopne družbe nad siromašno vdovo.

Rockefeller zapira svoje premogovnike

Ustavil je obrat desetih jam v Penni in West Virginiji.

New York. — Consolidated Coal Company, kateri kontrolira John D. Rockefeller Jr., je naznanila, da zapre deset premogovnikov, ki so "najmanj dobičkonosni". Stirje so v Somersetu, Pa. in šest v Fairmont, W. Va. 2500 rudarjev pride ob delo. Premogovniki ostanejo zaprti za nedoločen čas.

Macedonci se sami pobijajo. — Belgrad, Jugoslavija, 25. maja. — Macedonska "revolucijonarna armada" se je večeraj sešla v Kustendžiju na bolgarsko-srbski meji. Nekaj časa so se voditelji prepirali, kam naj udarijo, naposled se je armada razdelila na dve stranki, ki sta udarili druga po drugi. Padlo je mnogo mrtvih in ranjenih.

Venizelos na čelu Grške.

Atene, 25. maja. — Stari liberalni vodja Venizelos je privolil, da organizira novo grško vlado. Večeraj je svetoval predsedniku Konduriotisu, naj razpusti parlament, ker je nezaupen za delo.

dela 60 do 66 ur v tednu ob času dobre sezone, ki traja deset mesecev v letu. Kadar pa ni dela, so nekateri delavci začasnno odslavljeni, nekaterim so dovoljene počitnice brez meze, prav malo jih je, ki dobe par tednov plačanih počitnic.

Gorčen senat nadglasoval štiri vota

Stiri predloge, katere je Coolidge vetiral, sprejete druga za drugo; nižja zbornica je zadavila peti veto.

Washington, D. C. — Kongres je 24. maja zavil rokavo in se spravil nad predsednika Coolidgea, ki je ta teden vetiral celo vrsto predlog. Coolidgeva sekirica veta je sicer ostra, toda kongres je nabrušil veliko aktivno in v teku ene ure je posekal kar štiri veta, česar še ni bilo prej v zgodovini ameriške zvezne zakonodaje. Samo sedem glasov je manjkalo, da ni v senatu padel še peti veto. Medtem je nižja zbornica nadglasovala en veto.

Senatorji — jezni, ker je Coolidge v par dneh zavrgel toliko zakonov, določb, zlasti pa zakon za odposilke farmarjem — so s strojno brzino in gladkostjo sprejeli z več kot dvetretjinski mi večinami štiri veterane predloge, tikajoče se neklih sprememb v armadi, častniške pokojnine, pošte in povišanja plače poštini nameščencem, ki opravljajo nočno službo. Pri peti veterani predlogi je senat popustil in ostala je zavrnjena s sedmimi glasovi manjšine.

Akcija glede veterana farmarskega zakona je še vedno v zraku. Kongres gre na poletne počitnice prihodnji tork in pred seboj ima celo goro zakonov, ki jih sprejme. Večerje seje so že v teku. V četrtek so se kregali v senatu vao noč radi konferenčnega poročila o Muscle Shoalsu.

Provokatorji v krogu

Morris Sigman je sponzor izvoljen predsednikom, Benjamin Schlesinger pa podpredsednikom.

Boston, Mass. — Intrige, ki jih je izigral provokatorski trust po svojih pridigarjih in agitatorjih v organizaciji krojaških delavcev Amalgamated Ladies Garment Workers niso imele najmanjšega uspeha. Predsednikom je bil izvoljen Morris Sigman, ki ga je provokatorski trust imel najbolj na piki, podpredsednikom pa Benjamin Schlesinger, katerega je mislil provokatorski trust izgrati proti Sigmanu po znanem načelu, ako se dva prepirata in tepeta se tretji smeja.

Konvencija je sicer sklenila, da so komunisti lahko člani unije, ne morejo pa postati njene odborniki. Obratati se bodo morali seveda po pravilih, ako hočejo ostati člani unije. Danes so ravnotako daleč, da se polaste v uniji, kot so bili ob času, ko jih je unija izključila iz svoje srede zaradi intrigriranja in razbijanja unije.

Spolitev dveh velikih družb.

New York, N. Y. — V teku je akcija za združitve dveh močnih korporacij, American Light & Traction kompanije in United Light & Power kompanije. Skupna lastnina družb presega vrednost stiri sto milijonov dolarjev.

Strelna ubila osem žensk.

Berlin, 25. maja. — V teku silne nevihte v okolici Landsberga je večeraj strela udarila v drevo, pod katerim je bila grupa žensk. Osem je bilo ubitih, tri težko ranjene in pet lahko opečenih.

Strelna užgala poslopje.

Harvey, Ill. — V detevnem viharju v četrtek večer je strela udarila v živalski hlev farmar Garrett Shappa in ga užgala. V hlevu so zgoreli trije konji, dve kravi in več kokoši. Ogrenj je napravil škodo nad \$5,000.

PULLMAN CO. NAJELA DELAVSKEGA VOHUNA

Tega dejstva ni tajil vohun anpram poročevalca Federaliziranega tiska.

New York, N. Y. (F. P.) — Pullman kotpanija je najela A. R. MacDonalda, specialista v delavski špijonaži in stavkolomstvu, da ustavi organizatorično delo Bratovščine postrežbov delavskih voz, kajti glasovanje teh uslužbencev v spalnih vozovih je pokazalo, da so stoodstotno za stavko, ako je kompanija gluha napram njih zahtevam.

MacDonald, ki sam sebe imenuje "industrijskega inženirja", ni tajil napram poročevalcu Federaliziranega tiska, da ga je najela ta družba za gotovo delo. "Zaradi gotovih blazinskih vzrokov", je odgovoril MacDonald, "raje ne rečem nič glede te stvari."

Pullman kompanija se obupno bojuje proti organiziranju postrežbov in proti sklenitvi njih glasovanja glede stavke. Zdej je posegla zopet nazaj na sredstvo vohunstva med delavstvom. Najprej je organizirala kompanijsko unijo, da udari šelje svojih uslužbencev po pravi delavski uniji. Ko je ta manever kompanije ponesrečil, je pričela odslavljaliti voditelje unije in disciplinirati člani unije. Tudi to ni prineslo uspeha proti mladi organizaciji.

Kampanje je pričela kompanija korumpirati urednike zamorskih listov, upošle je zamorske pridigarje, da so prišli trostiti v protinijak propagando. Vpognila je tudi južna učilišča, da unijaki organizatorji ne smejo govoriti pred zamorskimi dijakmi.

Ampak opera Pulmanova kompanije je zelo slaba, ako pričakujemo, da bo A. R. MacDonald s pomočjo špijonaže zlomil organizacijo postrežbov spalnih voz. MacDonald tudi ne spada med najbolj brihtne glave. Njegovo delo v delavski strokovni organizaciji je preveč znano, da bi on mogel doseči kakšen uspeh.

Joče v Italiji polno intelektualcev

3000 oseb aretiranih samo v Milanu, a še niso našli atentatorjev.

Pariz, 25. maja. — Tukaj se potrjuje, da so fašisti zaprli veliko število znanih intelektualcev: pisateljev, učiteljev in drugih po eksploziji bombe v Milanu dne 12. aprila. Medtem pa fašisti še vedno zastoj iščejo krivce, ki so užgali bombo. Samo v Milanu je bilo do danes aretiranih 3000 oseb.

V zaporu so: profesor ekonomije Gino Luzzatti, filozof na genovski univerzi Santrino Carameila, neapelski pisatelj Mario Vinciguerra, dva milanska profesorja, inženir Cocci iz Ancone in cela vrsta drugih. Vodilni italijanski filozof Benedetto Croce je pod policijskim nadzorstvom, tako tudi zgodovinar Guglielmo Ferrero.

Supraparaliti za aeroplane.

Tracy, Cal. — Pilot McKeon je te dni tukaj demonstriral novo varnostno napravo za letala. Ko je bil 2200 čevljev visoko v zraku, je ustavil motor in potegnil za ročaj. 8 tem je odprl velik parasol, ki ima 72 čevljev široko nebo. Rezultat je bil, da je aeroplan počasi spaval na tla. Demonstracija se je dobro obnesla.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC"

Cangtsočina tajna pogodba z Japonsko

Japonska vlada se je obvezala, da redi Kitajsko "rdeče nevarnosti" in posodi denar v zamenjo za protektorat Mandžurije.

Sangaj, 26. maja. — Dva vodilna kitajska lista v Sangaju "Sun Pao" in "Sinvan Pao" sta večeraj objavila besedilo tajnega pakta, o katerem trdita, da je bil faktično sklenjen 19. marca t. l. med pekingskim diktatorjem Cangtsoinom in japonskim poslanikom Kenkidi Jošizavo v Pekingju. Kako je pakt prišel v roke listoma, ni povedano, razen da je bil razkrit v Tainanu.

Pakt ima deset točk. Prva se glasi, da japonska vlada se zaveza, da je Kitajsko pod komunističnim vplivom, ki se smatra za ogroženje Daljnega vzhoda. Radi tega je Japonska pripravljena pomagati vladi v Pekingju s vojaštvom "stabilizirati situacijo". Japonska priznava suvereniteto Kitajcev in umakne svoje čete, kadar bo njena naloga končana.

Druga točka določa, da stroške japonske vojaške kampanje nosita obe stranki skupno. V tretji točki je rečeno, da Japonska posodi Cangtsoinu 50 do 100 milijonov jenov (\$25,000,000 do \$50,000,000) za kritje stroškov protikomunistične kampanje. Posojilo se obrestuje po osem od sto.

V četrto točko daje Cangtsoin pravico Japonski, da zgradi in obratuje železnice v severnem Kitaju, posebno v provincah Čihli, Santung, severni Kiangsu in Mandžuriji; dalje imajo Japonsci pravico naseljevanja in bivanja po vsej Mandžuriji, vzhodni Mongoliji, Santungu in Tjenuenu ter imajo prednostne pravice za odpiranje in izkoriščanje rudnikov, industrij in gozdov.

V peti točki je Kitajsko obvezana, da ne sme dati nobenega otoka tretji stranki. Šesta točka garantira Japonscem stalno kontrolo nad pristaniščema Dairien in Port Arthur. Sedma točka daje Japonscem Tsingtao in Kleav "v najem" za 99 let. V osmi točki se Kitajsko zaveže, da ne bo gradila železnice paralelno z japonskimi programi v južni Mandžuriji in nikjer drugje, kjer Japonci zgradijo svoje proge v bodoče.

Kanton, 25. maja. — V južni kitajski provinci Kwantung so eksplozije komunistov spet na dnevnem redu.

(O položaju na bojišču med nacionalisti in pekingskimi četami ni bilo večeraj nobenih poročil.)

Nemčija izdeluje plin za Ameriko.

Berlin, 25. maja. — Katastrofa od zadnje nedele v Hamburgu, kjer je strupen plin ušel iz skladiščnega tanka in zadušil najst oseb ter spravil 200 drugih v bolnišnico, je izzvala besen boj v listih glede vprašanja, za koga se izdeluje plin, ki je prevozan v Nemčiji po mirovni pogodbi. Komunisti pravijo, da se plin pripravlja za napad na sovjetce, dočim odgovarjajo socialisti, da so sovjeti naročili plin. Večeraj pa je družba, ki je vključila plin, izjavila, da je bil plin naročen iz Združenih držav.

Hvali urednik La Follettevega magazina umri.

New York. — Fred W. MacKenzie, ki je bil glavni urednik La Follettevega magazina, je 24. t. m. umrl v tem mestu. MacKenzie je pustil uredništvo leta 1917 in je potem postal direktor asociacije za delavsko zakonodajstvo.

Namomor.

Chicago. — Charles G. Bauer, kemik, 1449 Larabee st., je bil v četrtek najden mrtev v Lincoln parku. Zdravniška preiskava je dognala, da je Bauer po-
viši strup.

LEGJA BI KONSKRIBIRALA VSE DELAVCE

Ampak o njenih željah ne bo kongres letos podvzel akcije.

Washington, D. C. — Edwin E. Spafford, zapovednik Ameriške legije, je bil zaslišan pred zborničnim odsekom za vojaške zadeve glede Royal Johnsonove predloge, ki določa v vojnem času splošno konakripeljo ne odira se na opravilo v industriji. Ob tej priliki je povedal svoje želje in obhvalil svoje prejšnje trditve, da bo kapital ravnotako konakripeljal kot delavci.

Ko so ga vprašali, kako bo mogoče obratovati železnice, premogetovnike, rudnike, tovarne in druga industrijska in transportna podjetja, se je moč odrezal, da armada lahko pošlje zadostno število vojakov na dopust, ako so potrebni za obratovanje industrijskih in transportnih podjetij. Ta njegova izjava je seveda v protislovju s prejšnjimi razlagami, ki so kazali, da je namen predloge militarizirati vse glavne industrije, navadno predelavne in delovodje na avansirajo na višje delavce, da jim bodo po vojaško ukazovali, kaj morajo delati. Delavci, ki se bo upirali takim ukazom, bo pa v nevarnosti, da bo postavljen pred vojni sod.

Sreča je, da letos ta predloga s šeljami Spafforda ne pride pred zbornico in senat, ker sta preobložena s delom. Ampak dobro je, da ljudstvo ve, da namestje v vojnem času postavili vojaško vojsko komando, da se ne lahko opni nevarnosti, ki vanj prihaja.

Nova poteza provokatorskega trusta

Rudarske stavke ne more več izrabljati v svoje svrhe kot pred enim letom, se bo pa poslužil stavke tekstilnih delavcev na vzhodu.

Chicago, Ill. — Iz New Yorka poročajo, da je provokatorski trust ustanovil novo napravo, da ne vahnjejo viri dohodkov v podporo njih višje hierarhije.

Skical je veliko žensko konferenco, na katero je povabil sesterske podporne organizacije, hline gospodinj in druge ženske organizacije, da odposlajo svoje delegatke.

Na to zborovanje so poslali svojega pridigarja iz New Bedford, da je tam naslikal bode tekstilnih stavkarjev. Znano je, da je v tekstilni industriji zaposlenih veliko delavk, ki so seveda zdaj na stavki. Ta pridigar je najprej naslikal položaj stavkarjev, ki je res tužen. Nato je nastopil pridigarica, ki je razvila načrt pred zborovalkami, kako je treba pomagati stavkajočim tekstilnim delavcem.

Hvalevredna bi bila ta akcija, ako bi ves denar šel v podporo stavkajočim delavcem. Ampak tu je opravljena bojazen, da se bo tako zgodilo kot s skladiškom za obrambo Saeca in Vanzettija in s skladiškom za podporo rudarjev. To pomeni, da pojde precejšnji del za propagando diktature in v podporo sredstvom za te vrste propagande. Z druge strani je pa to zopet dobra reč, ker bo delavstvo v Ameriki toliko preje spoznalo poteze in intrige provokatorskega trusta.

Nesreča pri delu.

Chicago. — Peter Losendo, star 40 let, je bil v četrtek pri delu ubit, ko je v poslopuj West-
Electric kompanije, 517 S. Jefferson st., padel nanj težak kos železa.

Nenavaden incident v anektirani Alzaciji

Stirje katoliški duhovni nosili na ramah komunističnega advokata.

Colmar, Alzacija, 25. maja. — Večeraj je bil tukaj prisr za bogove. Končan je bil sodnijski proces proti alzakim avtonomistom, ki je trajal tri tedne. Štirje vodilni obtoženci so bili obsojeni na leto dni zapora in petletno izgnanstvo iz Alzacije, kadar pridejo in ječe. Vsi so bili spoznani krivim, vskladaje na temelju obtožnic, da so hoteli odtrgati Alzacijo od francoske republike. Deset drugih obtožencev je bilo oproščenih.

Med obsojenci je 65 letni dr. Eugene Riecklin, predsednik alzakke provinčne zbornice, poslanec v francoskem parlamentu in bivši poslanec v nemški zbornici; dalje poslanec Joseph Rose in šupnik Fasshauer. Vsi obsojenci so klerikalci, fanatični nemški katoliki, ki zahtevajo za Alacijo poseben konordat s papetom in da za anektirano provinco ne velja francoski zakon ločitve cerkve od države.

Obtožence je zagovarjal pariski odvjetnik in komunistični poslanec Andre Berthoin. Po razglasitvi sodbi se bila demonstracija in lagradi na ulicah Colmarja. Policija je izgrede potlačila. Ko je bila obravnava končana, so štirje duhovni dvignili Berthoina na svoje rame in ga nosili iz sodnice med hrupnim odobravanjem množice.

Polejše prihrate število zločinov

Njena statistika izločeni zločinov ne soglaša s tisto, ki jo je objavila kriminalna komisija.

Chicago. — Arthur V. Lashley, direktor mestne kriminalne komisije, je v svojem govoru pred člani mestnega kroga izločeni obdoletve, da mestna policija sistematično prikriva številne zločinov v svojih poročilih.

Da podpre svojo trditve, je Lashley citiral številka iz letnega poročila policijskega poročila iz leta 1926, katero prikazuje veliko manjšo število zločinov kot jih ima zabeleženih škalska kriminalna komisija. Primera obeh poročil se razlikuje, kakor sledi:

Poročilo policije	Por. krim. komisije
Uloomi	1,206
Tatvine	8,448
Ropi	1,427

"Veliko število zločinov se izvrši, o katerih navadni državljani nikdar ne čuje," je dejal Lashley. "Ampak to se ne dogaja samo v Chicagu. V vsakem mestu v Združenih državah se je pokazalo, da se ni zanesli na policijsko statistiko glede izvršenih zločinov. Polejše ne razumuje vseh zločinov v svoje rekorde, kateri so ji bili prijavljeni."

Del poročila, ki ga je izdala državna kriminalna komisija, je bil podan javnosti pretečen teden, in zgodilo se je sedaj prvič, da ga je Lashley javno komentiral. Poročilo je sestavil Ameriški institut za kriminalne zakone in kriminologijo za l. 1926. Poročilo je rezultat preiskave, ki jo je uvedla kriminalna komisija v vseh policijskih postajah.

V razmerju s številom zločinov je bilo zelo malo oseb obsojenih. V slučajih ropov je bilo obsojenih komaj 5 odstotkov obtožencev. Veliko števil ropov je bilo na sodišču reduciranih na male tatvine in 79 odstotkov obtožencev je bilo oproščenih vsake kazni.

Nad pet sto oseb je bilo v omejenem letu obtoženih ugrabljenja in nasilja, je rekel Lashley, toda obsojenih je bilo le 27 oseb. — Kriminalna komisija bo v bodoče objavljala v javnosti nadaljne rezultate svojih preiskav glede izvršenih zločinov in obsodb.

D. Proseny: **Nastirana ljubezen**

Vsak moški rad pogleda mlado, zdravo dekle, ki dela na polju, zlasti če je lepo. Jaz tudi. Tako dekle je nekaka posebnost narava.

Če jo zagledate v umetnem vrtu z ravno pristrizeno živo mejo, z rožami pod stekleno streho, izgubi vse svoje čare. Tja spada slabotno, blede dekle v kratkem krilu, svilenih nogavicah in finem razkošnem kombiniju.

Lahko si mislite grozo gospoda Rola, ko je zagledal na izprehodu tako mehkužno in nežno devotko, ki je okopavala na njivi krompir.

Obetal je in debelo gledal to čudo. Ni se dala motiti pri delu. Vetr ji je privzdigoval krilo visoko nad kolena in tako je Rol videl, da se glede njenega svilenega perila ni motil.

Pomel si je oči, kajti zdela se mu je, da sedi v plesni dvorani, ne pa na polju, kjer raste krompir.

Priglasil si je cigareto in zaklical lepi kmetici v svilenih nogavicah:

— Bog daj srečo!

Gospodična se je zahvalila, češ, zgodil se njegova volja, ne da bi se ozirala.

— Oprostite, — je dejal Rol, — da sem dal duška svojemu presenečenju. Nič bolj se ne bi

čutil, če bi vas zagledal o polnoči v Daniell-baru v koteninasti obleki, v vojninih nogavicah in opankah.

Ozrla se je, rekoč:

— V Daniell-baru? Tam menda ne, pač pa bi me lahko videli v Montani, če je treba tudi v preprosti obleki.

— To bi bil še večji užitek. Ste trudni, a?

— Niti najmanj. Dela na polju sem vajena.

— A vaša manikira, ne trpi pri tem?

— Pa vendar ne mislite, da bi okopavala krompir v glase-rokavicah?

— Pomagal bi vam, pa se bojim, da bi prekopal ves krompir.

— Da, tudi meni se zdi.

— Ali poznate Montano, zbirališče pariške elite? Skoro bi mislil, da ste tam doma in da okopavate krompir za zabavo.

— To ni moj krompir. Med elitno spadam nekako tako kakor vi.

— Kakor jaz? Seveda. Dobro se poznate.

— Pa si vendar ne domisljate, da bom videla v vas Rot-schilda?

— A kdo mislite, da sem?

— Vi? Zavarovalni agent ali kak uradnik na dopustu. Očitno so siromašni uradniki, kajti sicer ne bi prišli na počitnice v tako puščavo.

— Vidim, da je v vas mnogo proroškega duha. Držim se vaše

logike in sklepam, da tudi vi niste posebno bogati.

— Jaz ne, toda tukajšnji veleposelniki so zelo bogati.

— In vi ste ljubica enega teh magnatov?

— Vi ste rojen detektiv. Povem vam o sebi nekaj, toda priznajte, da sem prva uganila.

— Res je. Dovolite. — Rol, poduradnik trgovske banke na dopustu.

— Zelo me veseli. Lily Gray, plesalka. Pred tednom me je odpeljal neki tukajšnji magnat z avtomobilom naravnost iz Montane in od tistega časa na plešem več.

— Škoda.

— Zakaj?

— Morda bi po dopustu zavil tu pa tam v Montano.

— Saj ni izključeno, da se vrnem k plešni umetnosti.

— Da, ko vas ta trebušnik...

— Spodi.

— Ne, ko vas ne bo več maral.

— Galantni ste.

— Včas, Vi ste pa dražestni.

— Včas.

— Škoda.

— Kaj?

— Da najbrž ne bom mogel storiti tega, kar bi hotel.

— Priti v Montano?

— Da.

— Zakaj?

Saj bi zapravil eno noč polletno plačo.

— In bi morali pol leta gladovati?

— Morda. Toda kaj ko bi mi vas zopet odpeljal kak magnat izpred nosa?

— Tudi je, če človek nima denarja, a? Jaz sicer lahko pridem v Montano brezplačno, so pa druge ovire.

— Na primer, vi ste mi všeč, toda...

— Nimam denarja. Razumem. Tudi vi ste mi všeč, toda žal... Nimam denarja.

— Vrag vzemi ta denar! Kaj ko bi dokazala, da denar ni vse na svetu?

— Ali me hočete ugrabiti?

— Če ne gre drugače. Vsaj za en dan.

— Več dni bi ne mogli vzdržati pri meni?

— Kaj za to, toda...

— Denar! A kam me odnese ta?

— Kar tja le v gozd.

— Pojdite. Prihranim vam trud in pojdem kar po.

Vrgla je proč motiko in kmalu ju je sprejel gozd v svoje gostoljubno naročje.

Čez teden dni je priredil veleposelnik Borovy poslovilni večer. Prodal je veleposelstvo in povabil sosedo, da jih seznanijo z novim gospodarjem.

Ko mu je predstavil svojo ženo, je opazil, da sta oba sardela.

— Ali poznate gospoda veleposelnika?

— Na videz, — je odgovorila. Nekoč je služil pri njem daljni sorodnik, neki Rol, ki je zdaj poduradnik trgovske banke. Se spominjate, gospod veleposelnik?

Novi gospodar je odgovoril smeje:

— Seveda, milostiva. Zelo dobro. Bil je zelo simpatičen in podjeten dečko.

— Približno vaše starosti, gospod veleposelnik.

— Da, a vi, milostiva me zelo spominjate na glavno plesalko Lily Gray, ki sem jo spoznal v Parizu. Čudovito ste ji podobni.

— Oh, ali tako sem o nji. Baje je zelo lepa in temperamentna.

— Govorica niti oddaleč ne odgovarja resnici.

— To je lažavo. Pojdite, prosim, gospod veleposelnik, da vam predstavim naša goste.

Poslovilni večer je bil zelo animiran. Nekateri gostje so kramljali pri vinu, drugi so harsdirali, tretji plesali. Novi gospodar je plesal s soprogovo svojo ga prednika, Jarlston.

— Lažnjivka! — je zašepetal.

— Lažnjivci! — se je glasil odgovor.

— Imenitno ste igrali vlogo plesalke; očarali ste me.

— Tudi vi ste me očarali v vlogi siromašnega poduradnika.

— Ali vam kot veleposelnik nisem všeč?

— Ne zahtevajte odgovora, ker bi bil najbrž prav tako neiskren kakor vaš, če bi vas vprašala. Tu sva v drugačnem ozračju.

— Res je. Nataknila sva si maske. Brez njih bi najbrž ne okuvala ljubavne opojnosti.

— Gotovo ne. Naučili ste me zavidati siromakom.

— Kaj?

— Njihovo ljubezen.

Modri sodnik.

Čikaški žepar, zasaden na samem dejanju, pride s stražnikom na sodišče in sodnik ga kar stoje obsodi na 50 dolarjev stroškov. Polica ga zdaj pregleda in ošlata ter opozori gosposko, da uzmoviti ne bo mogel plačati globe, ker ima samo 30 dolarjev pri sebi. "Nič ne de," se odreže sodni modrijan. "Ispustite ga v množico, a ne da bi ga izpustili iz vida. Čez uro pa mi ga privedite nazaj. Vztrajam pri izročni globi."

Napoleonova pipa.

Veliki Koračan ni nikdar pušil. Nekoč pa je poskušal to slast. Perzijski poslanik, gredoč skozi Pariz, mu je poklonil krasno čudro iz svoje domovine. Hoteč gostu počastiti, je alajni vojakovodja zapalil duhan vpricho njegove. Ali bilo mu je tako slabo, da se je za vselej odrekel kajenju. "Ta iznajdba," je velel, "se morda prilaga istočnjakom, ki radi sanjarijo in lenobo pasejo. Pri nas pa, v Franciji, kjer je narod odločen in delaven, ta izum nima pravice do obstanka. Pušenje samo kvari zdravje. Dobar zakon bo tu v kratkem odprtel." In takoj je uvedel tobačno relikvo.

Rekord.

Te dni je prodal v Parizu še neobjavljen Napoleonov rokopis, obsegajoč štirinajst vrstic, vmes nekaj pravopisnih popravkov. Pismo je bilo od vseh doslej znanih najdražje plačano: 20.200 funtov, povrh pa še 20% pristojbine, torej 24.000 fr.

Začeti.

— Kam pa greste v tako lepem vremenu z dežnikom po pazduho?

— Po mojem stoletnem koledarju danes dežuje.

Agitirajte za "Prosveto"

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vseh dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENC, vredno \$5.00 — ako nam pošljete brzo odlično svoto \$7.50.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KAHARITU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in časnik Prosveta za eno leto za svoto \$7.50.

Te volje za člani S. N. P. J. za vsa stare in nove naročnike. Ne člane plačajo \$9.00.

Lahko dobite pol leta časnik Prosveta in skupno vrednost za \$2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZE, ali pa ZAJEDALCE in HETENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$4.00. Ne člane pošljete \$4.50. Ali pa za \$3.00 pošljete list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlane \$2.00.

Te volje za stare in nove naročnike. Vsi morajo poslati svojo svoto brzo odlično. Denar in naročila pošljite na upravljalstvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime _____

Naslov _____

Država _____ Čl. družba _____

Pošljite \$ _____

MLADINSKI LIST JE TUDI ZA ODRASLE.

ALI STE NAROČENI NANJ?

Darinka Topolevec: **SLOVENSKE PLANINE**

Iz zaseke nad eno teh stenc, poraslih na vrhu z macesni, bobni krasen, močan slap Perčnik, neovirano 30 m globoko v skalnato globel. Najmočnejši je Perčnik v juniju in ima tisoč do dvesto litrov vode na sekundo. Pozimi ob hudem mrazu zamrzne in ogromna višča zavasa ledenih stebrov se leskeče v najrazličnejših barvah in nijansah ob solnčnem sijaju. Takrat je Perčnik najčarnejši. — Po hudem padcu umirjen priskaklja ves potok do Bistrice in se združi s počajo hčerko Triglavskih ino. Ob Perčniku se pot nekoliko vzpne, dokler ne zavije pod "Galerije", ki so čez steno viset skalnat obok visoko nad šumljajočo Bistrico. — Dolinica se sojuje in prehaja v vedno bolj idilično sliko. — Medtem ko je dolina vsa porasla z gozdom, vstajajo izza njegove meje strmi, goli vrhovi, kipeči svoje razoran obličje proti nebu. Na levi vstaja široka glava zapuščene Cmir 2391 m, na desni divja planinska zgrada Skratice 2738 m, okrogli vrh Bogjice, mala Glavica, a tam spredaj Štenar 2501 m s svojimi strmi in stenami. Za Cmirom pa rase in se širi prav v osadju obsežna — 1000 m visoka — strma, severna Triglavaka stena. Divje so razorani njeni zidovi in v približni njeni sredini se vije lijaku podoban šleb od vrha do tal. — Nad steno pa kipi mogočno glavar svojega prostranega kraljestva — planinski oči Triglav. Steno zaključuje sedlo Luknja, kjer se končuje dolina Vrata in prehaja v dolino Trenta na drugi strani, ki je ječi pod italijanskim režimom. — Vedno mogočnejša je vstajala pred nami Triglavova veličast. — Ob 8. je mahoma vzkipela pred nama najlepša in največja planinska stavba — Aljašev dom v višini 1015 m.

Mrak je jel pokrivati dolino, solnčna svetloba se je ljubkavo dotikala le ponosnih vrhov, ki so zafarali v zlatem blesku, kmalu pa je zasijalo škrlatno-rdeče. Beli pajčolan megle, vihrajoči preko Luknje so zablisteli zelenkasto, tako tudi preje škrlatne konice vrhov: še Triglav je imel zelenkasto progo in njegova snežišča so se osvetlila modrikasto...

Z glasnim vriskom sem pozdravila vse te moje ljube planinske znanke, poslavljajoče se od solca in moj vzklil je pozdravil najvišjega izmed njih. —

V Aljaševem domu je bilo že precej planincev in glasno njih kramljanje je sililo celo v vežo.

Mirno sem stopila v razsvetljeno sobo in prvo kar sem videla in pozdravila so bile 4 višje slike nadebudnih, idealnih mladeničev, ki so v svoji prevroči ljubezni žrtvovali Triglavu svoje življenje. Srednji 2 sliki sta izražali energijo in voljo v prijaznih potezih. Življenje teh dveh mladeničev je terjala orjaška Triglavaka stena, katero sta ljubila najgorečnejše. — Prvi je bil pravak slovenskih planincev — dr. Jug, a drugega truplo je ponosna stena obdržala v svojem okrilju, v svojem mogočnem lijaku. K tej sliki je vzplaval moj ovažen pogled, zaslutila sem v potezih njegovega obraza pozdrav...

Za hip sem pozabila, da nisem sama... Pri obkrojni mizi je vstala ljubka, mlada devotka — planinka. Prestregla je moj k siliki obrnjen pogled in me iskreno pozdravila. Bila je moja najljubša planinska tovarišica Zvezdana, ali kakor smo jo kratko nazivali Danica. Seznanila sem jo s svojim novim tovarišem. Pozdravila ga je iskreno in veselo in kmalu sta se poglabila v živahen razgovor.

Prišla je Danica v Aljašev dom že dopoldan s sklepom, da obišče Triglav. Z veseljem sem sprejela njeno udeležbo.

Nismo se dolgo mudili pri večerji, ker nam ni prišlo glasnno in živahnno razpoloženje planincev. V tem domu pod to veličastno steno sem najraje samujoča. In to je vedela Danica, zato je predlagala, da odidemo na prosto. Ogrnili smo pelerine, ker je večer ohladil ozračje in odšli h klopičam za Aljaševim domom. Lahna sapica je zavla nad vso naravo. Naravnost pred nami je v blede mesečini zrla svetlo tajinstveno na nas vsa ogromna Triglavaka stena s nejasnimi očmi. Kot temna senca je ležal na njej lijak — Črni šleb. — A vrh Triglava je blestel, sijal je v aneženem oklepu.

Kakor bi se poznali že dolgo, dolgo. Zagnano smo sedeli skupaj in strmeli na vso blestečo lepoto. "Kako divno je tu" — je vikljali tovariši, "tu je svet vil in bajk. Tu bi ostal in niti morja ne bi pogrešal." Ni bilo glasno vžvičenje in občudovanje. — Duša njegova je odzvela, odprla se je prvemu navalu nepoznanega, da ga obdri v sebi za vedno. —

"Je li mogoče, da so te krasne planine, te blesteče skalnate stene tudi krute proti onim, ki jih preveč ljubijo. — Videl sem sliko na steni in tesno mi je, ko mislim na mlada življenja —." Sanjavi pogled Danice je objel tovariša. — "Povedati vam hočem zgodbo o enem, ki leži v tistem temnem lijaku in čigar grob bomo jutri obiskali. Kratka je — a vendar silka mlado žrtvo iskreno ljubečo lepoto. — Preveč je lepote v takih mladih ljudeh, ker si jo nabirajo povsod kamor pridejo, z vso dušo. Zato v mestnem življenju in hrupu zanje ni zabave, v veseljačenju ne veselja, v prepevanju ne pesmi. Njih duh stremi za lepoto, se vzpenja višje in višje in telo premaguje ovire ter hiti za njo, da pozabi na vse okoli sebe, celo na grosočo nevarnost. Tedaj se zgodi, da oni ne vidijo smrti, ki ji zaveže iz skalovja. Ko pada telo v minljivost in pozabnost poje in vriška njih duša, ki ostane tam, kjer je padalo telo, akoravno so truplo odpeljali. —

Tri leta je prošlo, kar je šla Darinka s svojim bratom v Vrata, da obiščeta Triglav, tri leta, odkar jo je zapustil, ko je sledil tajinstvenemu klicu stene. — V jutranjem solncu ga je izvalila oboševana stena, — mlada se mu je smehljala. A njegova pot je bila dolga — 1000 m visoko je segala in vreme se je spreminilo. Solnce je pobegnilo pred črnimi oblaki, ki so prineali dežja, a v višinah sneg. — V snežnem metežu ga je priklenila stena k sebi, divje ga je poljubila na vroče čelo, da je zabobnelo v odjeku in telo je padalo, padalo... Vse iskanje je bilo zaman. Leži v onem nedostopnem lijakastem šlebu, ki pokriva steno kot temna senca... Ker niso dobili trupla so spreminili steno v ogromno, kipečo pokopališče z enim samim grobom. Pri njenem vstopu pa so mu pripravili spominski ploščo in tam obiskujejo njegov grob"...

"Bom smel li tudi jaz k temu svetliču," se je boječe obrnil k meni. — "Seveda. — Videli bode, kako lepo je snivati v takem grobu, kjer ni trohnebe, ne smrti, — kjer vlada večna lepota in življenje..."

Mesec je priplaval že visoko in osvetlil dolino. — "Pozno je, — jutri bo treba zgodaj vstati." Vstali smo in Danica je vikljala: "Jutri pridemo na Triglav v kraljestvo Zlatorogovo in povedala vam bom pravljico o rojenicah in Zlatorogu, ki so nekaj prebivali v tem planinskem rajju..."

Najkrajše jutro nas je pozdravilo, ko smo se zbudili. Kmalu smo bili pripravljeni za odhod in stopili v mlado, sočno jutro. Družbe so hitele mimo nas druga za drugo, a mi se nismo ozirali nanje. Zmerno smo nadaljevali svojo pot, ker časa smo imeli dovolj.

(Dalje prihajajo.)

Numerični kotiček

Zaveda.

Vseučiliški profesor v Ameriki je imel predavanje. Ker je pa pri izpitih dokaj kruto ravnal z dijaštvom, so se slušatelji zmedli, da mu nekaj napletejo. In res, takoj v pričetku njegovega govora je postajala dvorana nemirna: drsanje z nogami, kašljanje, naposled pa se celo zalisi glasno zvonjenje. Predavatelj, ki ga ni bilo lahko ugnati, dvigne glavo izza katedra, rekoč: "Čudno, da se pri tej čredi ni še prej našel oven-rodnik."

Ne posojaj knjig.

Times so vpraševale svoje čitatelje za mnenje o posojanju knjig. Neki bibliofil je ob tej priliki povedal zgodbo z angleškim graščakom, ki je nekoč svojim gostom razkazoval svojo knjižnico. "Ali zdaj posojate knjige?" ga je vprašal neko. — "Jaz nikomur. Samo bedaki (fools) jih posojajo." In, pokazavi na dolgo vrsto redkih vezav s krasnimi obrezami, je zbiratelj dodal: "Vidite, vse te so 'izposojene'."

Vlagajte tukaj,

kjer so bile že tri generacije privedene k neodvisnosti.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

OTTO KASPAR, predsednik

Potujte v Jugoslavijo z našim posredovanjem

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerno, unijako delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Štite se informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA